

Antički period

dr Mihailo Zotović

Oskudnost i nepotpunost izvora antičke historiografije i nedostatak većeg broja arheoloških istraživanja dva su osnovna razloga za postojeće teškoće u proučavanju potpunijeg istorijskog razvoja jugozapadne Srbije u doba rimske okupacije jugoslovenskog prostora Balkanskog poluostrva.

Kao događaj od nesumnjivo velikog političkog značaja, osvajanje Balkana ostavilo je svoje tragove i u radovima rimskih i grčkih istoričara antičkog doba. Mnogi od tih podataka, na žalost, često su uništeni, površni ili čak i kontraverzni. Osnovni izvori naših znanja za događaje iz tog perioda Strabon, Plinije i Ptolomej, iz svog istorijskog i geografskog tretmana ispuštaju čitave oblasti, kao i niz topografskih pojava koji se, pre svega, odnose na pojedina gradska naselja koja su, inače na osnovu naših kasnijih arheoloških saznanja, morala u doba svog trajanja imati određen značaj. U tim izvorima nema skoro nikakvih podataka ni o događajima koji su se zbivali na teritoriji današnje zapadne Srbije.

U nedostatku kompletnih elemenata antičke historiografije i rezultata sa većih arheoloških istraživanja, zbog čega se smatralo da je ovaj deo Srbije ostao po strani od ekonomskih i političkih strujanja toga vremena, naša dosadašnja proučavanja zasnivala su se na poznavanju relativno velikog broja istraženih i objavljenih antičkih spomenika, postojećih topografskih podataka, kao i onih koji su utvrđeni novijim obimnim rekognosciranjem terena na užem području užičkog kraja i čitave jugozapadne Srbije, a u novije vreme i manjim sondažnim istraživanjima, uglavnom u krejevima oko Bajine Bašte. Svi ti podaci, kombinovani sa rezultatima arheoloških i istorijskih proučavanja, naročito u oblastima rimske Dalmacije, pokazuju da se u ovoj provinciskoj oblasti kontinentalne unutrašnjosti razvijala jedna specifična kultura, utoliko interesantnija što joj, pored ostalog, pečat daje autohtono stanovništvo sa svojim tradicionalno ukorenjenim oblicima života. Broj lociranih rimskih nalazišta i gustina pojedinačnih i grupnih nalaza, uglavnom spomeničkog karaktera, ukazuje da se u okviru današnje jugozapadne Srbije može posebno izdvojiti nekoliko užih individualisanih područja i to oko Užica, Požege i Prijepolja u širem smislu. Okvir tog područja u kome, kako po svemu izgleda, Požega i Užice predstavljaju jednu, a Prijepolje drugu celinu, mogao bi se omeđiti granicom koja bi se na istoku pružala do Zapadne Morave, na severu do Bukova i Povlena iznad Kosjerića, na severozapadu do Drine i Bajine Bašte i na jugozapadu do Prijepolja, Priboja i granica sa Crnom Gorom i Bosnom i Hercegovinom.